

דררא דממונא / ב:

תוכן

- א. שיטת רש"י
- ב. שיטת תוספות
- ג. שיטת הראשונים
- ד. סיכום

הגמ' (ב.) מקשה הגמרא, "לימא מתניתין (שניים או חזין בטלית יחלוקו, בשבועה) דלא כסומכוס, דאי כסומכוס הא אמר ממון המוטל בספק חולקין בלא שבועה".

ומתרצת, "אפילו תימא סומכוס, כי אמר סומכוס היכא דאיכא דררא דממונא, אבל היכא דליכא דררא דממונא לא".

ודוחה את התירוץ, "ולאו ק"ו הוא, ומה התם דאיכא דררא דממונא למר ואיכא דררא דממונא למר, ואיכא למימר כולה למר ואיכא למימר כולה למר, אמר סומכוס ממון המוטל בספק חולקין בלא שבועה, הכא דליכא דררא דממונא, דאיכא למימר דתרויהו היא, לא כ"ש. אפי' תימא סומכוס, שבועה זו מדרבנן היא, וכו".

א. שיטת רש"י

פירש"י (ד"ה דררא דממונא): "חסרון ממון, שאם יפרע זה שלא כדין הוי חסרון ממון, ואם נפטרנו שלא כדין נמצא זה חסר ולד פרתו".

כוונת רש"י אינה שחסרון ממון הוא סיבת החלוקה לפי סומכוס, אלא שיש סברא לחלק מדוע במקום שיש חסרון ממון פטור משבועה, ובמקום שאין חסרון ממון חייב.

המהר"ם, התקשה בפירוש רש"י, מה ההו"א שחסרון ממון יפטור משבועה.

ותירץ, "ולפירוש רש"י יש ליישב קצת, דסברת התרצן היא דהיכא דאיכא חסרון ממון לא שייך מורי היתרא, ויש סברא לומר שייטול בלא שבועה כדאמר לעיל בצריכותא".

וזה ע"פ הגמ' בתחילת העמוד שביארה מדוע כתבה המשנה שניים או חזין בטלית יחלוקו גם במציאה (אני מצאתיה) וגם במקח וממכר (כולה שלי). משום שיש הוראת היתר במציאה ובמ"מ, ולכן צריך שבועה, כדי שיוודה ויפרוש, ובמקרה אחר, שאין הוראת היתר אין צורך בשבועה.

ומתרצת הגמרא 'ולאו ק"ו הוא', דווקא בגלל שיש חסרון ממון צריך שבועה.

ופירוש זה קשה מכמה פנים:

א. משום שסברא זו אינה כתובה ברש"י, ולפי המהר"ם העיקר חסר.

ב. סברת הוראת היתר אינה אלא צריכותא, מדוע צריכה המשנה לכתוב "אני מצאתיה, וכולה שלי". ואינה לפי המסקנה.

השטמ"ק בשם הגליון הסביר את רש"י, וז"ל: "יש לומר דהכי פירושו, שאחד מהן מתחסר שלא כדין לא רצו לתקן שבועה דדי לו בחסרון ממונו ולא יטילו עליו גם שבועה".

ומתרצת הגמרא, "אדרבה, בשביל שמתחסר שלא כדין, ניחא לו לישבע כדין, כדי שהאחר כנגדו יהיה עליו עונש נשבע לשקר, וגם בלא סברא זו כיון שודאי האחד נוטל שלא כדין, אין לנו כוח לחלוק בלא שבועה".

הראשונים מקשים על רש"י מהגמרא בבבא בתרא (לה.), דאיתא התם: "זה אומר של אבותי וזה אומר של אבותי, אמר רב נחמן כל דאלימ גבר...ומאי שנא מהא דתנן המחליף פרה בחמור וילדה...יחלוק, התם להאי אית ליה דררא דממונא ולהוא אית ליה דררא דממונא, הכא אי דמר לא דמר ואי דמר לא דמר". ולפי רש"י גם במקרה זה יש חסרון ממון, שמא יגבר זה שאינה שלו ויפסיד הבעלים.

ובריטב"א תירץ, וז"ל:

"וי"ל לפי דבריו, דהתם נמי כיון שאין לאחד מהם בו זכות, ואולי אין לאחד מהם כלום בדבר לא חשיב חסרון כיס, משא"כ בההיא דסומכוס ורבנן, שזה חסר ודאי ולד פרתו, או זה חסר ודאי מה שהוא משלם".

כוונתו, שבמחליף פרה בחמור הולד שייך בודאי לאחד מהם, ולכן חוששים להפסד ממונו, אבל ב'זה אומר של אבותי וזה אומר של אבותי' לא ידוע כלל שהקרקע של אחד מהם, ואין חוששים להפסד ממון שלא ידוע אם קיים.

ואולם אף לתירוץ הריטב"א עדיין קשה מהגמרא שבועות (מא.), דאיתא התם: "...ומאן דמתני לה אסיפא, הכא הוא דאיכא דררא דממונא אבל התם דליכא דררא דממונא לא".

והמשמעות היא שייכות ממון, שהרי כאשר הנתבע כופר בכל, אין לתובע שייכות ממון. אבל אם הודה שהיתה הלואה, אלא שאומר פרעתי, יש שייכות ממון, ולכן יישבע הלווה שבועת היסת.

וכן המשמעות של דררא דטומאה (נדה ו. חגיגה כא:) שייכות לטומאה, כיון שהוחזקה שם טומאה.

וצ"ל כתירוץ ה**רשב"א**: "...ע"כ נראה לי דהכא פירוש דררא דממונא הפסד ממון, והתם פירוש עיקר תביעת ממון, ולשון אחד הוא המתחלק לשני עניינים, ויש לנו כזה הרבה בגמרא".

וכן צריך לתרץ את שיטת תוס', שגם עליו יש להקשות כן.

לפי פירוש רש"י מובנת בפשטות קושיית הגמ' "ולאו ק"ו הוא ומה התם דאיכא דררא דממונא למר ואיכא דררא דממונא למר" שהרי באמת חסרון ממון הוא סברא לחייב שבועה.

וכך פירש רש"י, "ואיכא למימר כוליה למר, ועוד על כרחך או כוליה דמר או כוליה דמר, אפילו הכי חולקין בלא שבועה" משמע מרש"י שכתב 'ועוד' שגם דררא דממונא, וגם שהחלוקה אינה יכולה להיות אמת, הם סיבות לחייב שבועה.

ב. שיטת תוספות

1. הגדרת דררא דממונא

התוס' (ד"ה היכא) מפרש, וז"ל: "פירוש, שבלא טענותיהם יש ספק לבי"ד, דיש לאחד תביעה על חברו בלא טענותם כגון בשור שנגח את הפרה, ומחליף פרה בחמור אחרי שהספק נולד מעצמו דין הוא שיחלוקו אפילו בלא שבועה".

להבנת תוס', יש לעיין בתוס' לקמן (צז: ד"ה לימא), וז"ל: "...וי"ל דלסומכוס דאית ליה ממון המוטל בספק חולקין, הוי כאילו תרויהו מוחזקין בו".

וניתן להבין את דבריו בשני אופנים:

א. לפי סומכוס ממון המוטל בספק שניהם מוחזקים בו, ולכן יחלוקו.

ב. מכיון שהדין יחלוקו הוי כאילו תרויהו מוחזקין בו.

ונחלקו האחרונים בין שני האופנים הללו:

הפני יהושע (ב. ד"ה זה ישבע) כתב כך:

"והיכא דאחד מהם אינו יכול לישבע בבירור... והשני טוען בבירור גמור, נראה פשוט שהשני זכה, ואע"ג דשניהם אוחזין וקי"ל בכל דוכתי דאפילו התובע אומר ברי והנתבע שמא, אפי"ה אמרינן המע"ה... ויש לחלק דנהי דבעלמא מהני תפיסה מספק, היינו שמוחזק לבדו, משא"כ הכא דהשני ג"כ מוחזק וטוען ג"כ ברי, תו לא מהני תפיסת השני מספק".

והשער משפט (קלח, ג) מקשה מדברי התוס' (קטז: ד"ה לימא) דמובא במשנה התם (קטז:): "...אם היה אחד מהן מכיר מקצת אבניו, נוטלן, ועולות לו מן החשבון" והגמרא מעמידה את המשנה כשהלה טוען שמא, ומקשה, "לימא תיהוי תיובתא דר"נ" שאמר, ברי ושמא אין ברי עדיף.

מקשה תוס', הרי טעמו של רב נחמן משום דאוקי ממונא בחזקת מריה וכאן מדובר ברה"ר, ור"נ מודה, ומה הקושיה.

ומתרץ, "ועוד דבפרק השואל פירש דכל ממון המוטל בספק חשיב כאילו שניהם מוחזקין בו".

מוכח מכאן, שכיון שאוחזין לא אומרים ברי ושמא ברי עדיף.

אך מדברי **הרמב"ן** (ב"ב לד: ד"ה זה) משמע כפניי, שכתב, וז"ל:

"ובכל הנך דיני, בין בדינא דיחלוקו בשבועה או בלא שבועה בין בכל דאלימ גבר אי נמי ביהא מונח, הני מילי בברי וברי, אבל בברי ושמא בכולהו ברי עדיף, דהא ליכא לחד מינייהו חזקה דממונא".

משמע, שגם במקום ששניהם אוחזין (שהרי הרמב"ן מדבר גם כשחולקים בשבועה) ברי ושמא ברי עדיף.

והקובץ שיעורים (ח"ב ט, ז) מסביר, כך:

"ונראה ביאור דברי תוס' דהא דממון המוטל בספק חולקין, דחשוב כאילו שניהם מוחזקין, אין הכוונה דמשום הכי חולקין, משום דהוי כאילו שניהם מוחזקין, אלא אדרבא מפני שהדין הוא יחלוקו ע"כ הוי כאילו שניהם מוחזקין, וא"כ כל אחד אינו מוחזק רק בחציה, ובחציה השני הוא מוציא ממש, וע"כ לא אמרינן ברי עדיף דהמע"ה, אבל בשנים אוחזין י"ל דכל אחד חשיב מוחזק בכולה ואין כאן מוציא מחבירו דשניהם שווין וע"כ מהני ברי".

א"כ, לפי הקוב"ש עצם הספק הוא הסיבה שיחלוקו, והתוצאה היא ששניהם מוחזקים בו.

על התירוץ עצמו לכאורה יש להקשות, מדוע נאמר שהדין יחלוקו ושניהם מוחזקין, וממילא לא נאמר ברי ושמא ברי עדיף, ולא נאמר להיפך, כיון שברי ושמא ברי עדיף הדין אינו יחלוקו, ואינם מוחזקים.

אלא מכיון שלולי הבו"ש היו שניהם מוחזקין, א"כ הבו"ש בא לשנות את הדין, וזו גופא הסיבה שנאמר המע"ה, ואין ברי עדיף.

אולם מדברי **קונטרס הספיקות** (ח, ז) יש להוכיח להיפך, מכיון שנחשבים מוחזקים, לכן יחלוקו.

קונטרס הספיקות מקשה כיצד ייתכן דין ברי ושמא ברי עדיף, במקום שאין שניהם מוחזקים. מכיון שחכמים מודים לסומכוס שיחלוקו, במקום שאין מוחזק ואין מרא קמא, ובמקום שאומרים יחלוקו שניהם מוחזקין, כמ"ש תוס', א"כ לא ייתכן דין רוב או ברי ושמא, שהרי גם כשאין אחד מהם מוחזק או מ"ק, שניהם מוחזקים.

ולפי הסבר הקוב"ש קושיה זו אינה קשה כלל, שהרי רק מכיון שהדין יחלוקו הם מוחזקים, ולחכמים שאין להם דין יחלוקו צריך לומר ברי ושמא ברי עדיף.

וקונטרס הספיקות מתרץ, וז"ל:

"וי"ל דדוקא לסומכוס דסבירא ליה ממון המוטל בספק לעולם חולקין, ואפילו שיש לאחד מהן חזקת ממון או מרא קמא, ע"כ דסובר דכל ספק שיש בו דררא דממונא חשיב כאילו שניהם מוחזקין בו וכל אחד מוחזק במחציתו. אבל לרבנן אע"פ דמודי לסומכוס דבכהאי גוונא חולקין מ"מ לאו מטעמיה הוא, דאליביה דסומכוס חשיב כאילו שניהם מוחזקין בו, ולרבנן שניהן אין מוחזקין בו, ולפי שאין לומר בו אוקי ממונא בחזקת מריה משום הכי חולקין".

מהות דבריו היא, שלפי סומכוס עצם הספק, כלומר, שישנה אפשרות ברורה שהממון שייך לכל אחד מהם, הופכת אותם למוחזקים, והתוצאה היא שחולקים, שהרי לשניהם כוח שווה בממון, וזו כוונת תוס' במה שכתב 'הוי כאילו תרויהו מוחזקין בו'.

אבל חכמים חולקים ואומרים שהספק אינו עושה אותם מוחזקים, ומה שחכמים אומרים יחלוקו, כשאין מוחזק ואין מרא קמא, זהו מכיון שא"א להעמיד ממון על חזקתו, ומוכרחים לחלוק.

ע"פ מחלוקת זו ניתן להסביר את דברי התוס' "פירוש, שבלא טענותיהם יש ספק לבי"ד" בשני האופנים. לפי פירושו של הקובץ שיעורים סיבת החלוקה היא עצם הספק, ולפי זה צריך לבאר שהספק בלא טענותיהם הוא סימן שהספק מוחלט וא"א לפותרו, לכן צריך לחלוק. אבל אם הספק נוצר ע"פ טענותיהם, הרי ללא טענותיהם היינו משאירים את המצב כמו שהוא, וגם כעת אחרי שטענו, אין לנו סיבה לשנותו.

וכך ביאר הקוב"ש (ב"ב אות ט):

"... אבל מצינו גם באיסורין חילוק בין ספק לחסרון ידיעה, דזה לא נקרא ספק, וכן גם בממון היכא דאיכא דררא דממונא זהו ממון המוטל בספק ודינו שיחלוקו, אבל היכא דליכא דררא דממונא אינו נקרא ספק אלא חסרון ידיעה, ובחסרון ידיעה אין ביי"ד פוסקין שום דין כלל, וממילא היכא דקאי ממונא לוקי".

אך לפי קונטרס הספיקות נראה לבאר, כשיש ספק ללא טענותיהם כגון במחליף פרה בחמור, ידוע שהפרה היתה בתחילה של המוכר ולאחר מכן של הקונה, והספק הוא מתי הוולד נולד. ובספק כזה שניהם מוחזקים, שהרי ודאי שהוולד שייך לאחד מהם, וממילא יחלוקו.

ואילו כשהספק נוצר ע"י טענותיהם, א"א לומר ששניהם מוחזקים מספק, שהרי הספק אינו בגוף הטענות, למי הממון שייך, מכיוון שכלל לא ידוע שהממון שייך לאחד מהם (ובשניים אוחזין בטלית, ייתכן שהטלית של שניהם) אלא הספק הוא מי מוחזק והממון יישאר ברשותו מספק, וממילא לא שייך לומר יחלוקו שהרי אינם מוחזקים.

לפי ביאור זה מובן מדוע חילק תוס' בין 'שור שנגח' 'דיש לאחד תביעה על חבירו בלא טענותם, כגון בשור שנגח את הפרה' לבין 'מחליף פרה בחמור' 'ומחליף פרה בחמור, אחרי שהספק נולד מעצמו, דין הוא שיחלוקו אפילו בלא שבועה"

במחליף פרה בחמור מובן מדוע יש דררא דממונא, כיון שהספק נולד מעצמו, ומובן מדוע שניהם מוחזקין, שהרי ייתכן שהולד של כל אחד מהם.

ואילו בשור שנגח את הפרה, שיש שם מזיק וניזק הספק לא נולד מעצמו אלא נוצר ע"י התביעה, ומתרץ תוס', כיון שידוע שהשור נגח את הפרה, יש ספק בלא טענותיהם, האם הוולד נולד לפני הנגיחה או אחריה.

אך לפי הקוב"ש אין לחלק בין שור שנגח למחליף פרה בחמור, בשני המקרים הספק הוא במציאות ולא ע"י טענותיהם, וצ"ל שאע"פ שהאריך בלשונו, אין בכוונת תוס' לחלק בין המקרים.

2. מחלוקת סומכוס וחכמים

ע"פ מחלוקת זו ניתן לבאר את מחלוקת הראשונים לקמן (ק.):

על המשנה המחליף פרה בחמור, שהדין יחלוקו, מקשה הגמרא "וניחזי ברשותא דמאן קיימא וליהוי אידך המע"ה" הגמ' מעמידה דקיימא באגם, ומקשה "ונוקמא אחזקת דמרא קמא וליהוי אידך המע"ה" ומעמידה הגמ' את המשנה כסומכוס, האומר ממון המוטל בספק חולקין.

והתוס' (ד"ה הא מני) כתב וז"ל:

"נראה לרבנו שמואל מדלא קאמר הא מני סומכוס היא משמע דלא הדר ביה ממה דאוקמה בעומדת באגם ולא איירי סומכוס אלא בשאין מוחזק לא זה ולא זה אבל היכא דמוחזק מודה סומכוס דעל אידך להביא ראייה".

והרשב"א חולק ע"ד וטוען: "...אלא ודאי לסומכוס אפילו איתיה ברשותא דחד מינייהו ואפילו בברי וברי יחלוקו".

ונראה שביאור המחלוקת הוא, רבינו שמואל סובר כהסבר הקוב"ש, החלוקה היא מכיון שא"א לברר את הספק, ואינה מהדין.

ולפי"ז, מחלוקת סומכוס ורבנן היא כיצד לנהוג בממון שאיננו יודעים מה דינו, לפי חכמים יש דין מוחזק, ולכן כשאיננו יודעים את הדין לא נוציא מספק, ולפי סומכוס אין דין מוחזק, ולכן מוכרחים לחלוק. ואומר רבנו שמואל, רק על דין מרא קמא חולק סומכוס ואומר יחלוקו, כיון שאין בידי מי להעמיד את הממון, שהרי אינה ברשותו אלא באגם. אבל גם הוא מודה לדין מוחזק כשעומדת ברשותו, ולכן המע"ה.

והרשב"א סובר כהסבר קונטרס הספיקות, כשיש ספק, הדין הוא לחלוק שהרי שניהם מוחזקין, ואפילו אם הפרה ברשותו של אחד מהם, הרי כך הדין.

ולפי"ז סומכוס מודה לדין מוחזק, אלא, אומר סומכוס כיון שיש ספק שניהם מוחזקים וממילא יחלוקו, וחכמים חולקים ואומרים שאינם מוחזקים, וממילא נעמיד ברשות המוחזק.

ונראה ששני הסברים אלו הם מחלוקת תוס' והר"ן:

דהר"ן (ג.) כתב :

"... אבל אי איכא דררא דממונא לתרווייהו, אע"ג דלא תפסי לה חולקים בלא שבועה, והיינו מתניתין דהמחליף פרה בחמור, דאע"ג דלית הלכתא כי ההיא מתניתין, דהא בפרק השואל מוקמינן לה כסומכוס אבל רבנן דפליגי עליה אמרי אוקי ממונא בחזקת מריה וכדאיתא התם, אפי' הכי גמרי' מיניה להיכא דליכא לאוקמיה אחזקה דמריה קמא, דכל היכא דאיכא דררא דממונא אע"ג דלא תפסי לה חולקים בלא שבועה".

ואילו **התוס'** (ב. סוף ד"ה ויחלוקו) כתבו, וז"ל :

"ולסומכוס אע"ג דאין מוחזקין בו, ואין החלוקה יכולה להיות אמת, היכא דאיכא דררא דממונא, פירוש שבלא טענותיהם יש ספק לבי"ד, יחלוקו".

משמע, דווקא לפי סומכוס, אבל לפי חכמים אפילו כשאין אוחזים ואין מרא קמא לא יחלוקו.

וקשה, הרי סברת חכמים היא המע"ה, ומניין לתוס' שחכמים חולקים על סומכוס כשאין מוחזק ואין מרא קמא.

וע"פ קונטרס הספיקות מובן, כיון שרק ע"י שניהם מוחזקים אפשר לחלוק, ולפי חכמים שאינם נחשבים מוחזקים ע"י הספק, אין דין חלוקה כלל.

והר"ן סבר שמחלוקת סומכוס וחכמים היא האם ניתן להעמיד ברשות המוחזק מספק, לפי חכמים, או שאין דין מוחזק ומוכרחים ולחלוק, כהסבר הקוב"ש.

ולפי' חכמים חולקים על סומכוס רק מכיוון שניתן להעמיד ברשות המוחזק, אבל כשאין מוחזק או מרא קמא מודים חכמים שיחלוקו.

וצ"ל שהתוס' עצמו דוחה את שיטת רבנו שמואל, שאל"כ תהיה סתירה בתוס'.

3. "ולאו ק"ו הוא"

לפי פשט הגמרא "ולאו ק"ו הוא, ומה התם דאיכא דררא דממונא למר..." דררא דממונא היא סברא לחייב שבועה, ולכן אומרת הגמ' ק"ו, אם במקום דררא דממונא פטור משבועה, במקום שאין דררא דממונא לא כ"ש.

אך לפי תוס', שביאר דררא דממונא ספק בלא טענותיהם, דררא דממונא היא סיבת החלוקה, וא"כ מהו הק"ו לחייב שבועה, הרי במקום שאין דררא דממונא אין דין חלוקה, אלא ע"י שבועה.

לכן פירש תוס' בד"ה ומה התם "היינו משום שלענין חלוקה סברת דררא דממונא היא טובה, מאחר שספק גמור הוא בלא טענותם, דין שיחלוקו, ... אבל לענין שבועה אין מועיל סברת דררא דממונא לחלוק בלא שבועה, אחרי שהוא בודאי של אחד מהם סברא הוא שיחלוקו בשבועה אולי יודה אחד מהם"

כוונתו שהק"ו בגמ' הוא מהסברא "ואיכא למימר כולה למר ואיכא למימר כולה למר"

אע"פ שישנה גם סברת דררא דממונא הגורמת לחלוקה, אין זה אומר שיחלקו בלא שבועה כיון שהחלוקה אינה יכולה להיות אמת, ואולי יודה אחד מהם (מהר"ם, וכע"ז במהרש"א).

וזה מובן אם נפרש שהחלוקה היא פשרה מכיון שאין מוחזק, כיון שהחלוקה היא פשרה יש להשביע אותם שמא יודה אחד מהם.

ואולם, אם נסביר בתוס' ע"פ קונטרס הספיקות שהחלוקה היא ע"י שאוחזין, עדיין קשה, הרי מכיון שאוחזין אינם צריכים שבועה כדי ליטול, וא"א ללמוד בק"ו משניים אוחזין בטלית, שנשבעים, שהרי שם אין דררא דממונא, ורק ע"י השבועה הם יכולים ליטול.

וצ"ל שהיה פשוט לגמרא שהסברא שהחלוקה אינה יכולה להיות אמת עדיפה מסברת דררא דממונא. (וכך אומר המהר"ם)

ג. שיטת הראשונים

כך כתב הרמב"ן:

"...דררא דממונא היינו עיקר תביעת ממון, כלומר דגבי המחליף פרה אית ליה חזקה גמורה למוכר, דשלו היתה קודם לכן ושלו הוא תובע, והלוקח נמי יש לו חזקה שהיא שלו עכשיו ואין בזה מחלוקת הלכך שלו הוא תובע, אבל בזה אומר של אבותי אין לאחד מהם חזקה בלא מחלוקת, שהרי כל אחד מכחיש שלא היתה של חברו מעולם, וכן במתני' דזה אומר כולה שלי אין לאחד מהם חזקה כלל שחברו מכחישו לגמרי".

כאשר החלוקה היא מחוסר ידיעה כאשר אין לאחד עדיפות על השני, אפילו אם אין לאחד מהם חזקה בלא מחלוקת, עדיין שניהם שווים, ויחלוקו.

א"כ סברו הראשונים שהחלוקה היא מהדין, כיון שיש לכל אחד מהם טענה מבוררת, מהדין היה צריך לזכות ויש לחלוק ביניהם, וזהו ממון המוטל בספק, כאשר הספק הוא בדין.

אולם, כשאין לשניהם טענה מבוררת ואינם יכולים לזכות מהדין, אין זה ממון המוטל בספק, שהרי הספק אינו בדין אלא בטענותיהם.

וכן פירשו הרשב"א, ריטב"א, ר"ן, רשב"ם (בי"ב לה).

ונפק"מ בין שיטת הראשונים לתוס' כשהספק בדין, האם נחשב דררא דממונא.

ו**כתב הרשב"ם** בבא בתרא (קסו: ד"ה תיקו):

"והמע"ה, דכיון דמסתפק דינא לבי דינא היאך יוציאו מיד המחזיק, ולא דמי לממון המוטל בספק דקי"ל חולקין, דהתם עיקר המעשה אין ידוע לנו היאך היה, ...הלכך פוסקין להן בי"ד את הדין שיחלוקו, אבל כל מקום שעלתה ההלכה בתיקו הואיל ואין הדיינין יודעין לפסוק את הדין, היו שותקין והמחזיק יחזיק במה שבידו".

ואם נפרש שהחלוקה היא מחוסר ידיעה, ע"פ הקוב"ש, אין זה מובן שהרי בכל מקום בי"ד פוסקים יחלוקו מכיוון שהדין אינו ידוע, ואפילו אם הספק בדין יש לחלוק.

הרשב"ם לשיטתו שפירש כראשונים, שהחלוקה היא מהדין, ולכן רק כשהספק במציאות ניתן לומר שמכיון שיש לכל אחד טענה מבוררת הדין הוא לחלוק, אך כשהספק הוא בדין לא ניתן לומר שהדין הוא לחלוק, שהרי איננו יודעים את הדין.

אך הרמ"א (קלט, ד) פסק "דבר שהפוסקים חולקים בו ולא תפס חד מינייהו, אם הוא דבר ששיך בו חלוקה חולקין, ואם לא שייך ביה חלוקה, כל דאלים גבר".

וה**קצוה"ח** (שסה, א) הסביר זאת ע"פ התוס' שפירש דררא דממונא, ספק בלא טענותיהם, וגם כשהספק בדין, הספק הוא בלא טענותיהם.

ד. סיכום

ניתן להבין את סומכוס בשלוש דרכים :

1. חלוקה מחוסר ידיעה, סומכוס חולק על דיני מוחזק, ולכן כאשר הדין אינו ידוע א"א להעמיד את הממון ברשות המוחזק וצריך לחלוק.

לפי זה דררא דממונא הוא ספק בלא טענותיהם, שזהו ספק שבו בי"ד צריך לפסוק, ומכיון שלפי סומכוס אין להעמיד את הממון ברשות המוחזק, יש לחלוק, אך כשהספק נוצר ע"י טענותיהם אין זה ספק אלא חיסרון ידיעה, שבו בי"ד אינו עושה דבר, וממילא הממון ישאר ברשות המוחזק.

2. חלוקה ע"י מוחזקות, ע"י הספק שניהם נחשבים מוחזקים, שהרי ייתכן שהממון שייך לכל אחד מהם, וממילא יחלוקו.

לפי זה דררא דממונא הוא ספק בלא טענותיהם, לפי מה שידוע לנו הממון יכול להיות של כל אחד מהם, ולכן שניהם מוחזקים וממילא יחלוקו, אך כשהספק נוצר ע"י טענותיהם, לא ידוע לנו שהממון של אחד מהם, אינם מוחזקים ולא יחלקו.

3. חלוקה מהדין, מכיון שיש לכל אחד מהם טענה מבוררת, ומהדין היה צריך לזכות נוצרה חלוקה. לפי זה דררא דממונא הוא שייכות לממון, ע"פ מה שידוע יש לכל אחד תביעה על הממון ולכן דינו של הממון להיחלק.